

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія з видавничої справи,
культури та української філології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТИПОЛОГІЯ ПОМИЛОК

для студентів

спеціальності 061 Журналістика
освітнього рівня молодший спеціаліст
освітньої програми Видавнича справа та редагування

Київ – 2019

Розробник: Ловейко Тетяна Володимирівна,
викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та
української філології Університетського коледжу Київського
університету імені Бориса Грінченка

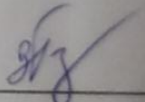
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з
педагогічної освіти

Протокол від 29 серпня 2019 р. № 1

Голова циклової комісії О. В. Груздьова

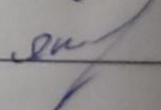
Робочу програму перевірено
«29» серпня 2019 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

З. Д. Гейхман

Заступник директора з навчальної роботи

Я. В. Карлінська

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	2,5 / 75
Курс	III
Семестр	V
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2,5
Обсяг годин, в тому числі:	75
Аудиторні	46
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	+
Самостійна робота	25
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати знання студентів про природу, причини і типи помилок; оволодіти теоретичною базою сучасної девіатології та практичними навичками редакторської роботи над анормативами. На основі теоретичних знань майбутні редактори повинні вміти розпізнавати різні типи помилок, встановлювати причину відхилення від норми і редагувати текст.

Завдання:

- висвітлити основні етапи становлення та розвитку девіатології в світі та Україні;
- дослідити проблематику помилки у видавничому процесі;
- визначити роль типології помилок у редагуванні та коректурі тексту;
- проаналізувати екстра- та інтралінгвальні причини помилок у різних видах редагованих текстів;
- опрацювати та засвоїти матеріал, який допоможе чіткіше простежувати помилки та розрізняти їх типологію.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен набути таких **компетентностей:**

- спираючись на знання соціального, правового, економічного аспектів існування суспільства, уміти здійснювати професійну діяльність у всіх її видах, використовуючи державну та іноземну мови;
- мати навички збору інформації, використовуючи сучасні комп'ютерні технології;
- уміти виступати з доповідями і повідомленнями перед аудиторією за результатами власної пізнавальної діяльності, дотримуючись орфоепічних і граматичних норм;
- писати твори, добираючи відповідні мовні засоби, виражаючи своє ставлення, враховуючи ситуацію спілкування, зокрема адресата;
- робити редакторський аналіз авторського оригіналу;
- редагувати неправильно побудовані речення, виправляти орфоепічні і граматичні помилки в мові мас-медіа;
- аналізувати текст щодо правильності;
- розпізнавати недоцільні відхилення від норми;
- знати причину і рівень локалізації помилки;
- знаходити оптимальні способи редагування;
- характеризувати роль типології помилок у редагуванні та коректурі тексту.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть оволодіти **знаннями про:**

- типологію помилок як наукову дисципліну;
- види помилок та причини їх виникнення;
- ментально-психологічну природу авторських помилок;
- методику редагування;
- різні технології редагування;

умітимуть:

- знаходити девіації у текстах різних видів і жанрів та виправляти їх;
- класифікувати помилки за певною ознакою;
- розпізнавати лінгвістичні та комунікативні помилки;
- зіставляти однотипні лінгвістичні помилки й аналізувати причини їх виникнення;
- з'ясовувати причини виникнення найпоширеніших редакторських помилок й уникати їх;

редагуватимуть:

- різні види текстів за допомогою комп'ютерних програм;
- різні види видань;

виконуватимуть:

- девіативний аналіз усного і писемного мовлення ЗМІ;
- частковий лінгвістичний та стилістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів;

аналізуватимуть:

- тексти різних стилів і жанрів;
- помилки різних типів та причини їх виникнення;

створюватимуть:

- класифікаційну таблицю помилок.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	Усього	у тому числі					
		Лекції	Практ.	Сем.	П.к.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення							
Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Зв'язок з іншими дисциплінами	5	2					3
Тема 2. Помилкова діяльність як об'єкт аналізу	5		2				3
Тема 3. Сучасні напрями вивчення помилок	4	2					2
Тема 4. Надбання різних підходів до вивчення помилок. Девіації у процесі породження мовлення	6		2			2	2
Модульна контрольна робота 1.	2				2		
Разом за змістовим модулем 1.	22	4	4	-	2	2	10
Змістовий модуль 2. Характеристика окремих типів помилок							
Тема 1. Загальна класифікація помилок. Помилки мовця (автора)	7	2				2	3
Тема 2. Спроби класифікації помилок. Логічні та фактичні помилки	2		2				
Тема 3. Помилки стосовно постулатів редагування	4	2				2	
Тема 4. Робота над помилками стосовно постулатів редагування	2		2				
Тема 5. Помилки стосовно конкретних норм редагування	4	2				2	
Тема 6. Помилки стосовно конкретних норм редагування як об'єкт уваги редактора	2		2				
Тема 7. Лінгвістичні помилки, їх значення та види	4	2				2	
Тема 8. Основні типи мовних помилок	6		2				4
Тема 9. Комунікативні помилки	5	2					3

Тема 10. Комунікативні помилки як об'єкт уваги редактора	5		2				3
Тема 11. Помилки реципієнта	4	2					2
Тема 12. Врахування особливостей сприймання тексту під час редагування	2		2				
Тема 13. Помилки редактора. Типові коректорські помилки	2	2					
Тема 14. Редактор як джерело спотворення тексту	2		2				
Модульна контрольна робота 2.	2				2		
Разом за змістовим модулем 2.	53	14	14	-	2	8	15
Разом за семестр	75	18	18	-	4	10	25

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Зв'язок з іншими дисциплінами

Предмет і завдання курсу. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами. Поняття «помилки» у різних видах людської діяльності. Історія вивчення помилок. Методи дослідження помилок. Значущість і вага помилок.

Основні поняття: девіатологія, помилка, значущість і вага помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 2. Помилкова діяльність як об'єкт аналізу

Поняття «норма» і «помилка». Відхилення в різних видах людської діяльності. Історія вивчення помилок (грузинська психологічна школа Д. Узнадзе, З. Фройд, Р. Мерінгер, І. Бодуен де Куртене та ін.). Позитивні та негативні відхилення. Аналіз прикладів відхилень у різних текстах.

Основні поняття: норма, помилка.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 3. Сучасні напрями вивчення помилок

Сучасні напрями вивчення помилок. Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності. Теорія мовленнєвої діяльності — теоретична база дослідження онтогенезу мовлення. Зв'язок мови і мислення. Породження мовлення: структура і моделі. Помилки у процесі породження мовлення.

Основні поняття: психолінгвістичний аспект помилкової діяльності, теорія мовленнєвої діяльності.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 4. Надбання різних підходів до вивчення помилок. Девіації у процесі породження мовлення

Різні підходи до вивчення помилок. Помилки як об'єкт уваги редактора. Моделі процесу породження мовлення. Механізм контролю і корекції у процесі породження мовлення. Аналіз прикладів самовиправлень мовців.

Основні поняття: девіатологія, помилка.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Змістовий модуль 2. Характеристика окремих типів помилок

Тема 1. Загальна класифікація помилок. Помилки мовця (автора). Основні види фактичних та логічних помилок. Робота автора і редактора з фактичним матеріалом. Основні закони мислення. Реконструкція логічно деформованих текстів.

Основні поняття: фактичний матеріал, логічно деформовані тексти.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 2. Спроби класифікації помилок. Логічні та фактичні помилки

Критерії класифікації помилок. Типи помилок мовця. Фактичні помилки. Логічні помилки. Редагування текстів, у яких допущено фактичні та логічні помилки.

Основні поняття: фактичні помилки, логічні помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 3. Помилки стосовно постулатів редагування

Новинні та модальні помилки. Темпоральні, локальні та ситуативні аномалії.

Основні поняття: новинні, модальні, темпоральні, локальні та ситуативні помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 4. Робота над помилками стосовно постулатів редагування

Семіотичні та сприймальні помилки. Атенційні та копіювальні аномалії. Помилки стосовно банку інформації.

Основні поняття: семіотичні, сприймальні, атенційні та копіювальні аномалії.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 5. Помилки стосовно конкретних норм редагування

Інформаційні, юридичні, етичні й естетичні помилки. Композиційно-жанрові та рубрикаційні аномалії.

Основні поняття: інформаційні, юридичні, етичні й естетичні помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 6. Помилки стосовно конкретних норм редагування як об'єкт уваги редактора

Політичні й релігійні помилки. Порухи видавничих та поліграфічних норм. Психолінгвістичні помилки.

Основні поняття: політичні й релігійні помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 7. Лінгвістичні помилки, їх значення та види

Мовна компетенція. Помилки орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, стилістичні. Помилки, зумовлені ситуацією білінгвізму. Типи мовних помилок. Нормативні помилки.

Основні поняття: орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, стилістичні помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 8. Основні типи мовних помилок

Типи мовних помилок за рівнями мови. Двомовність як джерело мовленнєвих помилок. Особливості мовної поведінки білінгвів. Проекція мовної ситуації в Україні на культуру мовлення ЗМК. Аналіз та редагування текстів, насичених мовними помилками.

Основні поняття: білінгвізм.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 9. Комунікативні помилки

Суть комунікативної лінгвістики. Комунікативна компетенція мовця. Типи комунікативно-прагматичних помилок.

Основні поняття: комунікативна компетенція мовця.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 10. Комунікативні помилки як об'єкт уваги редактора

Поняття комунікативної компетенції мовця. Модель комунікативного акту і помилконезбезпечні місця в ньому. Комунікативні «правила». Класифікація комунікативних помилок. Аналіз та редагування комунікативно помилкових текстів.

Основні поняття: комунікативна компетенція мовця.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 11. Помилки реципієнта

Сприйняття мовлення. «Поля» можливих помилок реципієнта. Атенційні помилки. Реконструкція помилок реципієнтами.

Основні поняття: помилки реципієнта.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 12. Врахування особливостей сприймання тексту під час редагування

Особливості сприймання усних і письмових текстів. Помилконезбезпечні для сприйняття мовні конструкції. Контекстуально-ситуативні помилки. Аналіз та редагування потенційно помилкових текстів.

Основні поняття: контекстуально-ситуативні помилки.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 13. Помилки редактора. Типові коректорські помилки

Суть помилок редактора. Копіювальні помилки (спотворення). Джерела виникнення, причини, основні види спотворень тексту. Локалізація спотворень у слові і тексті.

Основні поняття: помилка редактора, копіювальні помилки (спотворення).

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

Тема 14. Редактор як джерело спотворення тексту

Місце і роль редактора в комунікативному акті. Види спотворень тексту. Локалізація спотворень у слові і тексті. Вправи на розвиток вміння саморедагування.

Основні поняття: комунікативний акт, саморедагування.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2, 4, 5.

Додаткова: 1, 4, 6.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	2	2	7	7
3. Відвідування практичних занять	1	2	2	7	7
4. Робота на практичному занятті	10	1	10	6	60
6. Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
7. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Разом			59		119
Максимальна кількість балів	178				
Розрахунок коефіцієнта	1,78				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Зв'язок з іншими дисциплінами

- Опрацюйте термінологічні, тлумачні та енциклопедичні словники щодо основних понять теми. Наведіть по 3 дефініції до понять «норма», «помилка», «відхилення» і прокоментуйте їх.
- Знайти приклади навмисних помилок (відхилень) у текстах ЗМК.

Тема 2. Помилкова діяльність як об'єкт аналізу

Напишіть повідомлення на тему «Девіатологія як наука про помилкову діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку».

Тема 3. Сучасні напрями вивчення помилок

- Створіть перелік сучасних напрямів вивчення помилок.
- Доберіть з текстів ЗМК і з власної редакторської практики приклади різних видів спотворень.

Тема 4. Надбання різних підходів до вивчення помилок. Девіації у процесі породження мовлення

Створіть таблицю «Надбання різних підходів до вивчення помилок».

Змістовий модуль 2. Характеристика окремих типів помилок

Тема 2. Основні типи мовних помилок

1. Доберіть з текстів ЗМК приклади мовних помилок (по 1–2 приклади на кожен рівень мови).
2. Створіть рейтинг будь-яких десяти українських ЗМІ за критерієм кількості двомовних помилок.

Тема 3. Комунікативні помилки

Підготуйте повідомлення на тему «Комунікативні невдачі теле- та радіоведучих».

Тема 4. Комунікативні помилки як об'єкт уваги редактора

Доберіть з текстів ЗМК приклади комунікативних помилок (по 1–2 приклади на кожен тип).

Тема 5. Помилки реципієнта

Доберіть з текстів ЗМК приклади можливих помилок сприймання (по 5–10 прикладів для усного й письмового мовлення).

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Максимальна кількість балів за виконану роботу — 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Критерії і норми оцінювання модульної (контрольної) роботи

Максимальна кількість балів — 25	Критерії оцінювання
25–20	Завдання виконані якісно (90 % – 100 % виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
19–15	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (89 % – 75 % виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
14–10	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (74 % – 50 % виконання всіх розділів модульної (контрольної) роботи).
0	Завдання не виконано (виконання 49 % усіх розділів модульної (контрольної) роботи).

Модульний контроль проводиться в письмовій формі: письмове тестування, ведення таблиці, модульна контрольна робота.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровим контролем з дисципліни «типологія помилок» є залік, який виставляють на основі набраних студентом балів під час лекцій, практичних, виконання модульних контрольних робіт і самостійного опрацювання.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90–100
Дуже добре	82–89
Добре	75–81
Задовільно	69–74
Достатньо	60–68
Незадовільно	0–59

Навчально-методична карта дисципліни «Типологія помилок»

Разом: 75 год, лекції — 18 год, практичні заняття — 18 год, індивідуальна робота — 10 год, модульний контроль — 4 год, самостійна робота — 25 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.		Змістовий модуль 2.						
Назва модуля	Помилки як об'єкт наукового вивчення		Характеристика окремих типів помилок						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Теми лекцій	Вступ. Предмет і завдання курсу. Зв'язок з іншими дисциплінами	Сучасні напрями вивчення помилок	Загальна класифікація помилок. Помилки мовця (автора).	Помилки стосовно постулатів редагування	Помилки стосовно конкретних норм редагування	Лінгвістичні помилки, їх значення та види	Комунікативні помилки	Помилки реципієнта	Помилки редактора. Типові коректорські помилки
Теми практичних занять	Помилкова діяльність як об'єкт аналізу	Надбання різних підходів до вивчення помилок. Помилки у процесі породження мовлення	Спроби класифікації помилок. Логічні та фактичні помилки	Робота над помилками стосовно постулатів редагування	Помилки стосовно конкретних норм редагування як об'єкт уваги редактора	Основні типи мовних помилок	Комунікативні помилки як об'єкт уваги редактора	Враховання особливостей сприймання тексту під час редагування	Редактор як джерело спотворення тексту
Контроль	Модульна контрольна робота 1.		Модульна контрольна робота 2.						
Підсумковий контроль	Залік								

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної девіатології / Ф. С. Бацевич.— Л. : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2000.— 236 с.
2. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний.— Л. : ГПАС, 2000.— 68 с.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації: Навчальний посібник.— 2-ге вид., випр. і доп.— Львів : ПАІС, 2009.— 432 с.
4. Куляс П. П. Типологія помилок : підручник-монографія : кн. для ред. / Павло Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології та літ. творчості ім. Андрія Малишка.— Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015.— 463 с.
5. Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посібник.— 2-ге вид., перероб. і доп.— Львів : ВФ «Афіша», 2011.— 640 с.

Додаткова

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : Підручник. — К. : Видавничий центр «Академія», 2004. — 344 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення : Ін-т укр. мови НАН України / К. Городенська. — К. : КММ, 2014. — 124 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. — К. : Видавничий центр «Академія», 2000. — 368 с.
4. Куляс П. П. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навч. посіб. для студентів спец. «Видавнича справа та редагування», «Журналістика», «Філологія» — з парал. спеціалізацією «Редактор» та «Літ. Редактор» / П. П. Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології та літ. творчості ім. Андрія Малишка.— Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. — 335 с.
5. Куляс П. П. Система — проти автоматизму суржику : редакторський погляд : навч. посіб. / Павло Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т вищ. освіти Нац. акад. пед. наук України. — Вид. 2-ге, розшир. — К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. — 293 с.
6. Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. / Павло Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т вищ. освіти НАПН України. — К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. — 167 с.
7. Проценко О. В. Прагматична самокорекція в українському спонтанному мовленні білінгвів (на матеріалі теле- та радіотекстів) : монографія / О. В. Проценко ; Київ. нац. Т. Шевченка. — К. : Київський ун-т, 2005. — 127 с.